

Marij Pregelj:
Gruberjev
prekop

Književnost

Ivan Pregelj: Mlada Breda. Povest. »Slovenčeva knjižnica« št. 63. Tiskala Ljudska tiskarna v Ljubljani. 1943. Strani 228.

Letos praznuje pisatelj Ivan Pregelj šestdesetletnico. Prva se je spomnila tega pomembnega literarnega jubileja »Slovenčeva knjižnica«, ki je ob tej priliki izdala na novo avtorjevo mladostno povest »Mlada Breda«, in sicer kot začetni zvezek tretjega letnika. Povest, ki je izšla prvič ravno pred tridesetimi leti v vrsti Slovenskih večernic v založbi Mohorjeve družbe, je že zdavnaj pošla; zato je bila nova izdaja v resnici potrebna in zaželena, posebno še, ker delo doslej še ni ponatisnjeno v Pregljevih Izbranih spisih in ker je avtor spis za pričujočo izdajo jezikovno in slogovno močno predelal in popravil.

Čeprav je napisal Pregelj dotistihmal, ko je izšla »Mlada Breda«, že celo vrsto spisov in je izdal celó nekaj knjig, se je vendarle šele s to povestjo močnejše uveljavil v našem leposlovju. Tedanja kritika se je o nji sorazmerno precej razpisala, dasi je opazila le bolj splošne poteze pisateljeve nadarjenosti, kakor pa njene posebnosti in dasi je gledala na delo vse preveč z naturalističnimi očmi. To velja, pa najsi se zdi na prvi pogled čudno, tudi za katoliško kritiko, ki je bila tedaj za avtorja najostrejša. Danes vidimo, da je bilo mnogo očitkov izrečenih opravičeno, medtem ko je marsikatero trditev ovrglo delo samo, ki še sedaj kot živa ljudska povest kljubuje času in pozabljenju. To dokazuje, da je »Mlada Breda« v resnici leposlovno delo trajnejše vrednosti in, čeprav povest umetniško ni povsem dozorela, je vendarle treba v njej videti izraz močnega in samoniklega pisatelja, ki ga nam predstavlja resda šele v mladostnem vrenju in iskanju, ko je stal na svojem vélikem razpotju med tradicionalno pojmovano ljudsko povestjo, kakršno so po zgledu Krištofa Šmida gojili pri nas posebno mohorski povestičarji, in naprednim slovenskim pripovedništvom, ki si je ravno v oni dobi deloma iz Ivana Cankarja, deloma že mimo njega utiralo pot k novim razgledom.

S tega vidika pomeni »Mlada Breda« ne le napredek v osebnem pisateljevem razvoju, ampak predstavlja hkrati upoštevanja vreden poskus, ustvariti novo značilno obliko povesti, v kateri naj bi se v eno zlivali statika nekdanjih vzgojnih zgodb iz idealističnih osnov in dinamika sodobnega nedeterminističnega realizma, ki življenje ne samo obnavlja, ampak ga hkrati prežarja in oblikuje iz človeka in njegove tragične usode. To in pa dejstvo, da je Pregelj s pričujočo povestjo zasnoval prvo večje pripovedno delo, je zapustilo v spisu močne sledove tako v izraznih sredstvih kakor tudi v borbi s fabulo. Le-to je zajel